جەتىدە ٴۇش رەت شىعاتۇن

قازاقستان ورتالىق كەڭەس كومىتەتى مەن ا.ك.پ. كوميتەتىنىڭ گازەتى

ەڭبەكشى قازاق

ادرەسى: Оренбург, Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК"

Энбекши Казак

Орган ЦИК и Крайкома Р. К. П. (б) Киррреспублики

1921 جىل 7 نويابردە شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن.

گازەت باعاسى

ٴۇش ايعا — 1 سوم 45 تيىن	
التى ايعا — 2 » 80 »	
ٴبىر جىلعا — 5 » 60 »	

كەمى 10 دانادان بەرىلگەن ٴبىر ٴجىلدىق جازىلۋشىلارعا، كاسىپ وداقتارىنىڭ مۇشەلەرىنە 20% كەمىتىلەدى.

مامىلەكەت باسپالارىنا.

بۇدان بىلاي مامىلەكەتتىڭ ورتالىق باسپا ورىندارى، ٴداۋىر قازاقستان باسپاسى جانا تاشكەنتتەگى ٴبولىمى قازاقشا شىعاراتىن باسپا شىعارماسىنان 2 دانادان جىبەرىپ تۇرۋىن «ەڭبەكشى قازاق» باسقارماسى وتىنەدى. قازاقستاننىڭ گۋبەرنەلەرىندە باسىلعان كىتاپتاردان دا كەلىپ تۇرۋىن تىلەيدى.

№ 308 — 1925 جىل اپرەلدىڭ 2-ى، بەيسەنبى — № 308

بۇگىنگى ساندا.

تارىحي كۇندەر تاقالىپ كەلەدى.
- انگليا مىسىر پارلامەنتىن تاراتتى.
- پولشادا جۇمىسكەرلەر بۇلىنشىلىك شىعارماق.
- ىستانبۇل جۇمىسكەرلەرىنىڭ مىرزالىعى.
- قارا شارۋا گازەتشىلەرىنىڭ جيىلىسى.
- انگليادا ٴبىزدىڭ وكىلدەر كەتتى.
- «اق جول» تىلشىلەرىنىڭ جيىلىسى.

تارىحي كۇندەر تاقالىپ كەلەدى.

ەندى ەكى جەتىدەن كەيىن قازاقستاننىڭ جالپى كەڭەستەر توبى اشىلعالى وتىر. بۇل بولعالى وتىرعان جيىلىس قازاقستان ومىرىندە تارىحي وقيعانىڭ ٴبىرى بولماق. جالپى قازاق ەڭبەكشىلەرىنىڭ ٴبىرىنشى رەت باسى تۇگەل قوسىلىپ، نەگىزگى ماسەلەلەردى جاڭا تۇردە، جاڭا ورىندا كوتەرگەلى وتىر.

قازىردە بارلىق گۋبەرنەلەردە كەڭەستەر توبى بولىپ ٴوتتى. قازاقستاننىڭ ومىرىندە جاڭا داۋىر تۋىپ كەلە جاتقاندىعى وسى توپتاردىڭ قاۋلىسىنان دا كورىنەدى.

الدىمىزدا تۇرعان اسا ماڭىزدى ماسەلەلەردىڭ ٴبىرى: ۇكىمەتتى ەڭبەكشى ەلگە جۇيىقتاتىپ، ەلگە شىن قىزمەت ەتەتىن جارايتىن ادامداردان مەكەمە جاساۋ. سوڭعى ۋاقىتتا ىسكە اسا باستاعان «بەتىمەن اۋىلعا بۇر» دەگەن ۇراننىڭ دا تۇبىندە ماقساتى وسى.

ورىندا بولىپ وتكەن توپتار كەڭەس قۇرىلىسىنىڭ تۇزەلۋىنە بەت قويعانىن كورسەتەدى. جاڭا جۇرتشىلىق ويانىپ، قازاق كەمبەڭەلىنىڭ ەڭبەكشىسى كورسەتەدى.

مۇنىڭ ۇستىنە بۇل جىلعىنىڭ كوزگە كورىنەتىن ٴبىر بەلگىسى: بارلىق گۋبەرنەلەردىڭ ٴبىر اۋىزدىعى، ٴبىر «پاتۋا»، ٴبىر تىلەكتە ەكەندىگى.

ارينە كوممۋنيس پارتياسىنىڭ، كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ قاي جەردە بولسادا نەگىزى ٴبىر بولۋعا ٴتيىستى. ٴبىراق سول كوپكە بىردەي نەگىزدى ىسكە اسىرۋ جولىندا تۋىپ جاتقان ولقىلار بار، ادىس بار. مىسالى، ىشكى رەسەيدە قولدانىلاتىن جول مەن قازاقستان سىقىلدى شەت ولكەدە جۇرگىزىلەتىن جولدىڭ ٴتارتىبى بىردەي ەمەس. ول جەرگە ٴوزىنىڭ تۇرمىسىنا قاراي، ٴوز ٴبىلىمىنە قاراي تۇتىناتۇن ايىرىقشا شارالارى بار. سول شارالاردى ورىنسىزشا ايىرىقشا ىسكە اسىرۋ ٴۇشىن قازاقستاندا ەكونوميا الىپ وتىرمىز.

ٴبىزدىڭ بۇل ۋاقىتقا دەيىنگى باسىمىزدان وتكەرگەن ٴىسىمىز: ٴبىر ٴىزىمىزدى الىپ جاتقان كەلەلى ماسەلەلەر. ٴبىرىنىڭ ٴىزىن الۋ ٴۇشىن وسى ايتىلعان: ٴبىر ٴوزىمىز، ٴبىر تىلەكتى بولىپ دەپ ٴبىز وسىنى ايتامىز.

گۋبەرنەلەردە بولىپ وتكەن توپتاردىڭ قورىتىندىسى الدىمىزدا بولعالى تۇرعان جالپى قازاقستان توبىنىڭ ۋيتقىسى. قازاقستان توبى وسى ۋيتقى مەن عانا ۋيىپ، بۇعان ٴبىزدىڭ سەنىمىمىز كۇشتى.

سوندىقتان ورىنداردىڭ تاجىريبەسى كەرەك ەتكەندە وندا.

«بەتىمەن اۋىلعا بۇر» دەگەن ۇران جالپى قازاقستان توبىندا دا ٴبىرى ماسەلەنىڭ ٴبىرى بولۋى كەرەك. قازاقستاننىڭ كوپشىلىگى اۋىلدا، اۋىلدىڭ كەدەيىن، اۋىلداعى ەڭبەكشى قازاقتى ٴىس جۇزىندە، پىكىر جۇزىندە كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ دوسى قىلۋ ٴبىزدىڭ الدىمىزدا تۇرعان ۇلكەن مىندەت.

سوندىقتان اسىرەسە اۋىلداعى مۇلك مۇقتاجىن قاراستىرۋ، اۋىلدىڭ كەم كەتىگىن ٴبۇتىندەيتىن شارالاردى ىزدەۋ جالپى توپتىڭ نەگىزگى ماسەلەسى.

قازاقستاننىڭ كەلەشەك ۇكىمەتىن قۇرۋدا وسى نەگىزگى ماسەلەگە تىرەلەدى. ورىنداردىڭ كورسەتكەن ٴبىرلىگى، ٴبىر اۋىزدىعى بىزگە دە ۇلكەن ونەگە.

ەڭبەكشى بۇقارانىڭ قامىن كوزدەۋ ٴبىزدىڭ جالپى بەتالىسىمىز بولسا، وسىنى ىسكە اسىرا بىلەتىن ادال، دۇرىس ادامداردان مەكەمە جاساۋ ٴبىزدىڭ ۇمىتپايتىن مىندەتىمىز.

الدىمىزداعى اشىلعالى وتىرعان قازاقستان توبى تارىحي توپ. قالىڭ ەلدىڭ قۇلاعى تۇرۋلى وتىر.

تارىحي كۇندەر تاقالىپ كەلەدى.

جورعاسىن جاڭالىق.

انگليا، كوبىنەسە كۇنشىعىس ەلىن كوڭىلىنەن شىعارماي، كۇلە كىرىپ، كۇڭىرەنە شىعىپ، ۇزىن ارقان، كەڭ تۇساۋمەن بىلەپ كەلەدى. ٴبىر جاعىنان پارا تىعىپ، ٴبىر جاعىنان شاعىستىرىپ، ٴبىر جاعىنان مادەنيەت، ونەر كىرگىزبەك بولىپ، وتىرىكتى سۋداي، اقشانى تىڭداي قىپ بوي كورسەتىپ، بەت بۇركەۋ مەن وتىردى.

ازيانىڭ ارتقا قالعان، اۋعانستان ەلىنىڭ بارىندا دا كۇنى بۇگىنگە دەيىن سول ساياسات.

«بالان، ٴتىنتاي تۇركىستانىندا، تيبەتتە تۇتقانتۇنى وسى ۋاقىتتا باياعى داعدىلى جولى.

مىسىر سياقتى ٴوزىنىڭ مادەنيەتى بار، ەۋروپا مادەنيەتى مەن دە ايلاسىپ، بۋعاسى قاتىڭقىراعان جەرلەردە باسقا ٴتۇرلى ساياسات قولداندى. 1922 ٴىنشى جىلعى جارىيالاعان مىسىر ەلىنىڭ ەكونوميكاسىن ۇنايا ادالىسىندا ساقتادى. ۇلت ەركىندىگى دەگەندى تۇرعاق ٴسوز ەتەتىپ مىسىر قالقى قابىلدا بارار دەيسىن دەگەن نيەت بەن، ٴبىر جاعىنان ٴوزىنىڭ سەنىمدى كىسىلەرى بولعاندىقتان ۇندەمەدى. ۇزىن ارقان، كەڭ تۇساۋدىڭ ەكىنشى تۇرلى سالعى. جانا ول ۋاقىتتاعى ساياساتتىڭ بەتىنە دۇنيە سوعىسىنىڭ «دارىيا بوپ اققان قاننان كوتەرىلگەن بۋعدىڭ ٴسوزى تامشىلاپ جىبىتىپ تۇرعانداي بولدى. سوندىقتان مىسىر مەن ٴبىتىپ بولسادا ەبەتسىز كەرەك ەدى: سەبەبى، مىسىر تۋعىز جولدىڭ تاراۋى، انگليا كۇن شىعىسقا ٴتيىستى مىسىردى باسىپ وتىردى. ات شالدىرىپ الۋعا قولايلى، سۋەتس قانالىنىڭ كىلتى سوندا. جانا سۋەتس قانالىنىڭ ماڭىنان شاتاق شىقسا بريتانياعا وڭاي تيمەيدى، ودا ويىندا.

ەكىنشى، مىسىر قالقىنىڭ كوبى اراب، اق توقىما جانادى. كوبىنەسە تۇرىكتىڭ اياعىنان الىپ كەلگەن سولار. ٴتىل وزىنى جاتقان تۇۋ، ونىڭ باياعى ٴوز الدىنا قالاعىن.

بازار بريتانيانىڭ ٴوزىن جوعالتىپ قويارلىقتاي. وسىنداي - وسىنداي سەبەپتەر مەن انگليانىڭ مىسىرمەن شيەلەنىسكى كەلمەدى. مىسىردان ەكونوميا دەگەن اتتى قىزعانادى. مىقتاپ كوزدەپ وتىردى. مىسىر ورىنداعى انگليالىلار ٴبىر باسقان جوق. باياعى انگليا قوجا. ۋاقىتشا وعاندا شۇكىرشىلىك قىلعان مىسىر ەلى بارا - بارا بۇنى قاناعات قىلا المادى. ەلبولسا، شىداپ بولماسى كەلدى. انگليانىڭ قوجايىندىعىن كوزىم جامان كورەدىنگە سالماق بولدى. مىنەكي سوڭعى سايلاۋدا مىسىر ەلى ۇلتشىلاردىڭ سەنىمدى كىسىسى زاعلۇل پاشانى اۋەلدە انگليانىڭ قۇيرىعى زىبار پاشا بۇكتەلىپ قالادى. زاعلۇل پاشا پارلامەنتتا ٴتورت اعا بولىپ ٴماجىلىس باستاعان كەزدە، تاراسىن دەگەن بۇيرىق بولادى. مىسىر ەلى، ارينە، بۇقىلىقتا امالسىزدان عانا شىداپ وتىر. بالتىسپا مىرزانى ساقتاپ، بۇلىك شىعۋعا جول قويماعان.

سوز اۋدا مىسىر گازەتتەرى: «مىسىردىڭ ٴوزىن ٴوزى بيلەمەي تۇرعانىنا، انگليانىڭ كوزى ٴالى جەتپەي جۇرمە ەكەن؟» دەپ جازادى. انگليانىڭ تەرىسى تارىلىپ، بۇرىنعى كوڭىلدىلىگى قويىپ، بولارار اتتىڭ جورعاسىن جاڭىلعىزى دەگەن ٴسوز ى ....

كەڭەستەر ۇداعىندا.

قاراشارۋا گازەتىن شىعارۋشىلار جيىلىسى.

كەڭەستەر ۇداعىنداعى قارا شارۋا گازەتىن شىعارۋشىلار جيىلىسىندا، ورىنداردان جاسالعان بايانداماعا قاراعاندا، كەي ورىنداردا گازەت تاراتاتۇن وكىلدەر، قارا شارۋاعا كەرەكسىز گازەت - جورنالدارعا زورلاعاندا قىپ بەلدىڭ قولىن قويىسىزادى ەكەن. بۇل ٴبىر جاعىنان باسپا ٴسوزدىڭ قالىقتىڭ كوڭىلىن سۋىتۋعا سەبەپ بولعان كورىنەدى.

جولداس ۋوربيسكي شىعىپ قاراشارۋا گازەتتەرىنىڭ جازاتۇنىنىڭ ەڭ كەرەكتىسى، كەڭەس ۇكىمەتىنىڭ كەلەشەكتە نە ىستەمەك بولىپ جاتقانىن ەلگە ٴتۇسىندىرۋ دەدى.

باسپا ٴسوزدەگى ەڭ ٴبىرىنشى ٴبولىمى اتىنان كوشسىپ: اۋەل ايەلدەر مەن دە ٴتىلشىلىك جۇمىسىنا ارالاستىرۋ كەرەك دەگەن.

اۋىلدىق، بولىستىق اتقارۋ كاميتەتتەرىنىڭ نىعايتۋ جولىندا.

جالپى رەسەيلىك ورتالىق اتقارۋ كاميتەتىنىڭ جانىنداعى اۋىلدىق، بولىستىق اتقارۋ كاميتەتتەردى قاراستىراتۇن كەمىسيە، وسى جيىلىستا كەڭەس قۇرىلىسى تۇۋرالى اۋىلدىق، بولىستىق اتقارۋ كاميتەتتەرىنىڭ جۇمىسىن كوركەيتۋ دەگەن ماسەلەنى قويىپ، ۇسىنىستار كىرگىزگەلى وتىر. اۋىلدىق، بولىستىق اتقارۋ كاميتەتتەرى جۇمىستان ەلدىڭ قولى بوس جيىن، تەرىن ۋاقىتتاردا سايلاناتىق، سايلاۋ قول بوس دەم الىس كۇندەرىندە، مەيرام ۋاقىتتارىندا جاسالماق.

قالىڭ ەلدەگى قارا شارۋانى، باتىراقتاردى، وقىعاندارى كەڭەس جۇمىسىنا تۇسىلدىرۋ ٴۇشىن، تومەندەگى كەمىسيەلەردى ۇيىمداستىرماق: 1) اۋىل شارۋاسىن قاراستىراتۇن، 2) ماداني اعارتۋ ستىرىن قارايتۇن، 3) الىم-سالىق، اقشا جاعىن قاراستىراتۇن 4) جەرگىلىكتى شارۋانى باسقاراتۇن، كاپەراتىپ سىياقتى ورىندى وركەندەتەتۇن كەمىسيەلەر.

انگليادا كەتكەن وكىلدەر

انگليا كاسىپشىلەرى مەن سويلەسۋگە رەسەي كاسىپشىلەرىنىڭ وكىلدەرى جۇرىپ كەتتى. وكىلدىڭ ٴتورت اعاسى جولداس تومسكي، لەبەد، شىرنىشەب، ميفايلوب، كولەب ايىلىپ جولداستاردا بار.

شەت مامىلەكەتتەردە.

مىسىردا.

انگليا ۇكىمەتى مىسىردىڭ پارلامەنتىن تاراتقان سەبەبى: پارلامەنتتە انگلياعا قارسى جاق كۇشەيىپ كەتكەن. انگليا ساياسي ٴسوزدى بىلاي قويىپ قولىنا پارلامەنتتى قۇۋىپ جىبەرگەن.

امستەردام ينتەرناتسيونالى سەمبۋدا.

امستەردام ينتەرناتسيونالى پرەزيديۋمى جاسىرىن جيىلىس قىلعان. بيرسەل، رەسەي كاسىپشىلەرىندە تومسكي، جيىلىس شاقىرۋدى ۇسىنعان، 21 مارتتا امستەردام ينتەرناتسيونالىنىڭ پرەزيديۋمى جيىلىسىندا كەڭەس كاسىپشىلەرى مەن سويلەسكەن. ٴسوزدىڭ تيانافتامانىدا ٴسوز بولعان.

روزىلۇكسەمبۇرگ بەن لىبكنەحتتى ساتسيالدەموكرات ولتىرگەن

ۆرونە پادە، گازەتى گەرمانيا كاممۇنيستەرىنىڭ ٴتىلى، 1919 جىلعى لۇكسەمبۇرگ بەن لىبكنەحتتى ساتسيال دەموكراتتاردىڭ ولتىرگەنىن جازادى. كىسى ولتىرگەن 14 قان مىسى، وزدەرىن ساتسيال دەموكراتتارعا كومەكشى دەپ جۇرگەن. لۇكسەمبۇرگ بەن لىبكنەحتتى جاسىرىن باتىرىن زىرىنەب، ولتىرۋگە ۇستاتقاندا وسىلا ەكەن.

پولشادا بۇلىك.

اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ جۇمىسكەرلەرى 30 مارتتا بۇلىك جاساۋعا قارار شىعارعان. بۇلىك باستاۋ لۇبلىنسكتىڭ، لودزى سىياقتى ۇلكەن قالالاردا بولماق. تىلەگىنشىلەرى اقىنى قوسىلۋ.

اپاقستاعالار اشىمادى.

گامبۋرىك قالاسىنىڭ قاسىنداعى بۇزلەبەتەل اپاقتىسىندا ٴماشىنى ايىرىلىپ توتقىنداعى المانداردىڭ 13 كۇندەي تارتا تقان جوق، سەبەبى: ۇكىمەت اپاقسىپ ۇستاعان.

جۇمىسكەرلەردىڭ تاپانسىزدىعى.

ستوكگولمدە (شبەتسيا) بۇلىك شىعارعان 130000 جۇمىسكەر اقشەن ازىراق ارتتىرعان سوڭ توقتاپ قالعان. ەگەردە بۇلىكتى سوزا بەرسە، ونداعى كورى كوپەرەك تۇسەرەتۇن ەكەن. باسشىل ساتسيالستار ٴبىتىم باعادا جۇمىسكەرلەردە تيىمدى بولادى دەپ اكىز قىلسادى.

گەرمانيادا پرەزيدەنت سايلاۋى.

گەرمانيادا پرەزيدەنت سايلاۋى ونە قىزۋ بولعان جوق. سايلاۋشىلاردىڭ 65 پراتسەنتى اق قاتىستى.

يتاليا پارلامەنتىندە.

سىرتقى ساياسات تۋرالى ٴسوز بولعاندا پاشستەردەن باسقاعا ٴسوز بەرىلمەگەن. مۇسساليني ۇلتتاربىرلەگىنە، تانىۋلىق ورىنتۋعا دەگەن جەنەۋدەگى قاۋلىلاردىڭ تۋرا بىترمە، بەتۋنىن، تامىدا دۇنيەسوعىسى بولىپ كەتۋىنىڭ كادىكتى گىن سويلەگەن.

كاممۇنيستەر دەپۋتاتى جەتارى «سوبالىستار، بىتالينىڭ بالشەبەكتەرگە قارسى ۋيىمدا قوسىلعاندىعىن ايتقان كەزدە، مۇسسالينيىن: «دۇرىس ەمەس، بالشەبەككە قارسى ۋيىم بولعان جوق، ٴدەپ ايقايلاپ جىبەرگەن، جەتارىبىنىڭ ٴسوزىن اياقتاتپاي توقتاتقان.

قازاقستاندا.

ەمبى جايى.

ەمبى جەرىن تۇزەۋگە شىققان پروبەسسوردۇۋبانسكيدىڭ ايتۋىنشا، ەمبى جەرىنىڭ 62 پراتسەنتى مال جايىلۋعا جارايتۇن قىر، 35 پراتسەنتى ىسكە جارامايتۇن تاقىر، 3 پراتسەنتى اق ولكە ونىڭ دا جارتىسى كوبىنەسە قۇرعاق بولادى ەكەن. جەردىڭ بارلىق اۋدانى 5½ مىليون دەسەتينەدەي. بۇلار بارىپ 3000 دەسەتينە جەرگە سۇۋ جۇرگىزىپ، ەگىن سالدىرعان.

«ۇشقان» دەگەن بىراق قۇدىق تۇشتى بولعاندىقتان قالىق تالاسىپ، تارماسىپ سونىڭ سۋىنان پايدالانادى ەكەن، مۇزۋبانسكي بارعاننان كەيىن دوسسور قالاسىندا قار، جاڭبىر سۋىن جيناتۇن ورىن جاساعان. ەكى جىلدا 6 مىليون بەدرەدەي تازا سۇۋعا ەلدى قارىق قىلعان. بۇرىن 10 تيىن بولاتۇن سۇۋدىڭ بەدرەسى 1/10 تيىنعا تۇسكەن، تامىدا سونداي سۇۋ تۇسەتۇن ورىندار جاسالماق. كەلەسى جىلى 10.000 دەسەتينەدەيى جايىلۋعا جارامايتۇن جەر تۇزەلىپ جايىلىس قىلىنباق.

اق - مەشىتتى كوركەيتۋ

اق-مەشىتتەگى مەملەكەت پايداسىنا الىنعان ۇيلەردىڭ ٴبارىن ورتالىق مەكەمەلەرگە الىنبى. قازىرگى ۋاقىتتا ولار جوندەتىلىپ جاتىر.

اق مەشىتتى سۇۋلاندىرۋ اعاش ەگۋ، مەلكىرلەۋ، باقشاشىلىق جۇمىسىن كۇشەيتۋ، پوشتا تەلەگرام قاتىناسىن كۇشەيتۋ، مونشا، تەياتر سالۋ، بالنىس اشۋ قامىنا كىرىسىلەدى.

كوشۋ ٴتارتىبى

اق مەشىتكە الدىمەن قازاقستاننىڭ ورتالىق اتقارۋ كاميتەتى، ايماقتىق پارتيا كاميتەتى، حالىق كەمەسەرلەر كەڭەسى، كاسىپشىلەر بۇيراسى كوشەدى.

شارۋاشىلىق مەكەمەلەرى اق-مەشىتتە بولىمدەرىن اشۋعا ۇيلەر سالدىرۋعا قام قىلىپ جاتىر.

قارا قالپاق ۇيلىسىندا سايلاۋ

ٴتورت كول اۋدانىنىڭ سيەزىندە ەسەپشى داۋىس بەن 402 وكىل قاتىستى. قارا قالپاقتان - 302، باسقا ۇلتتاردان - 100؛ ونىڭ ىشىندە كاممۇنيستەر: قارا قالپاقتان - 85، باسقا ۇلتتاردان - 18. اۋداندىق اتقارۋ كاميتەتكە 28 مۇشە سايلاندى. قارا قالپاقتان - 16، باسقا ۇلتتاردان - 12، ونىڭ ىشىندە كاممۇنيستەر: قاراقالپاقتان 10، باسقا ۇلتتاردان - 10.

«اق جول» تىلشىلەرىنىڭ جيىلىسى

وسى اپرەلدىڭ 10-دا تاشكەنتتە «اق جول» گازەتىنىڭ تىلشىلەرى جيىلىسى اشىلماق. قازاقستان رەسپۋبليكاسىنىڭ ٴار ۇيەزىنەن ەكى تىلشىدەن شاقىرىلعان.

پارتيا تۇرمىسى.

بارلىق ۇلتتاردىڭ ورتالىق، ايماقتىق، گۇبەرنەلىك پارتيا كاميتەتتەرىنە ايماقتىق كاميتەت بۇيرەسىنە.

ەگەس سىزلىگىن كۇزەيتۋ جاقدا ادىرىۋ جولىندا بارشا ٴسوز ملەتتەرى.

وسى كۇنگە دەيىن بارشا ٴسوز جۇزىندە ەگەس قورلىسىن ناشار جۇرگىزىپ وتىرعانىن ەسكە الىپ (كوبىنەسى ورىنداردىڭ تاپسىرىپەسىنەن)، ورتالىق پارتيا كاميتەتى بۇيرادى:

1 — ورتالىق، ايماقتىق، گۇبەرنەلىك جەتەكشى بولىپ گازەتتەردىڭ بارىندە ەگەس قورلىسى جاعىنا ايرىقشا كوڭىل قويىپ، كۇنبە-كۇنگى گازەتتەردىڭ بەتىنەن «پارتيا تۇرمىسى» ەگىلدى ورىن بەرىپ تۇرۋلارى كەرەك.

2 — جۇمارىندا كورسەتىلگەن گازەتتەر، ەگەس قورلىسى بولىمگە ۋەمى سىنەپ وتىراتىن جاۋاپتى قىزمەتكەر بەلگىلەۋلەرى كەرەك. وداندا سۋلقى ورىنداردا ەگەس قورلىسى جاعىنا قىزمەت ەتەتىن جاۋاپتى قىزمەتكەرلەر بولۋ بولىمگە ۋەمى جازىپ تۇرۋعا تارتىلۋلارى كەرەك.

3 — ۋيەزدىڭ، ۋلىستىق قارا شارۋا گازەتتەر، اسىرەسە قاراكەي قالقىتىڭ ورتاسىندا كوبەرەك تەگىلە، ەسەپ، پارتياسىز وقۋشىلار كوپ وقيتىن گازەتتەر، ەگەس قورلىسى جاعىن كوبىرەك جازىپ تۇرۋعا ۇنەمونە كوڭىل قويىلۋلارى كەرەك.

4 — ٴبىر پاكىم ەكى جۇمادا ەگەس قورلىسى تۇرالى وقتا بەتتەر شىعارىلىپ تۇرۋدا ونە كەرەك تارتىپ، ٴبىراق ۇلكەن سەبەپتەن، مەقالالاردان، سادالار مەن تولتىرىپ قويىۋلاردان ساقتانۋلارى كەرەك.

5 — ەگەس قورلىسى تۇرالى جارلاندا كەمشىلىك، جەتىستىك جاعىن تولىق جازىۋ كەرەك. جۇمىسكەر، قارا شارۋا قاتىنى دەگەن سەكىلدى، بۇرىن اشىلىپ، جۇمىسكەر، قارا شارۋالاردى جازىۋعا تارتىۋ كەرەك. مۇنى مەن بىرگە قاتەنى كورسەتىلگەن ەگەستەر، ستەرىن تۇزەۋگە كىرىسكەن، كىرىسپەگەنىن باقىلاپ، باسپا ٴسوز بەتىنە جاريالاپ وتىرۋلارى كەرەك.

شاما كەلگەنشە جۇمىسكەر، اۋىل تىلشىلەرىن بولىستاق پايدالانىپ، ورىنداردى ەگەس ەگەستەرىن ٴبىلىپ وتىرۋلارى كەرەك.

ورتالىق پارتيا كاميتەتىنىڭ
قاتشىسى: مولوتوۆ.
باسپا ٴسوز باسقارۋشىسى:
بوگۇشكىي.
№ 77.

جۇمىسكەرلەر تۇرمىسى.

تۇزتوبەدە.

(باسى وتكەن ساندا)

ايەلدەر ٴجايى.

مۇندامى ايەلدەردىڭ سانى، سەزىم جاعىنان كەلسەك ويلارىندا ەش نارسە كىرىپ شىقپاعان ەمەس. بايامى قالپى، بايامى حالى. اياق استىندا تۇرعان تۇزتوبەنىڭ ايەلدەرىنىڭ ارامسىنا ٴبىر بارىپ قالىپ بەلگىسىن الماپايدى كەدە، جارلايدى. بۇدان بىلاي بارىپ قولىقتا جۇرگەن تۇزتوبەدەگى قازاق ايەلدەرىنىڭ قالىپى مەن تانىسىپ، كوزدەرىن اشۋ ونە كەرەكتى نارسە. ورىنبوردان 75 شاقىرىم - اق جەردە. تەمىر جولدىڭ ۇستىندە. مۇنداي جەرگە جەتكەسىپ سايىن بارىپ تۇرسادا كوپ ەمەس، جانا بارىپ كەلۋ اما نيەتدا ەمەس.

جاس ۇلاندار ٴجايى.

بۇل جاعىندا كەلسەك، ورىستان بار، قازاقتان بىرەۋدە جوق. وسى مەكلەدى جۇمىسكەرلەر ورتاسىنداعى لەنين استىنداعى جاس بۇۋىنداردىڭ كوزىن اشىۋ ونە كەرەك. بولار كەلە. شەكتە جەتكىنشەكتەر ەمەسپە؟

تۇزتوبەدەگى مەكتەپتە 25 كىسى وقيدى دەيدى. مۇندا ٴبىر قازاق جوق.

تۇزكى اسپارا اراسىندا تۇزتوبەنىڭ ٴتورلى جاعىنداعى ۇلكەن كەمشىلىكتەرى بار. ٴوزى اياق استىندا تۇرعان جەر. ەكورەسى تۇبەنى كورەسىن ە دەگەن سەكىلدى، وسى ارادا تۇرىپ، قاراكەمشىلىكتىڭ قالىڭ ورتاسىندا جاتقان تۇزتوبە جۇمىسكەرلەرىن كوزى اشىق ازاماتتاردىڭ كورەمەگەندىكتەرى دەپ تانى ايتىپ وتىرمىن. سىلىسى جاعىنان ايماقتىق پارتيا ۇزداندىق پارتيا كاميتەتىنە نازاتتارىن مۇنشەگە كىرگىزۋگە مىنە بىرەۋ ەكەن. اعارتۋ جاعى تىسقادا جولداسىنىڭ مەندەتى. ايەلدەر جاعى الا ايپاردىڭ مىندەتى.

كامسومولدار جاعى ايماقتىق جاستار كاميتەتىنىڭ مىندەتى. كوپ كەمشىلىكتىڭ قازاق تىلىندە كىتاپ جوق. تەكتەن... ازايتۋعا وسى كەمشىلىكتەردى جويۋ كەرەك.

راشيداي ۇلى.

قىزىل اسكەر ٴبولىمى.

ەسكى سالدات پەن قىزىل اسكەر ايىرماسى.

(باسى 306 - ساندا)

ەسكى سالداتتاردىڭ نادانىستارى سەبەبى ۇزدەرىنىڭ كىمدىڭ ۇلدارى ەكەندىكتەرىن، كىمنىڭ ماقسۇتىن كوزدەپ جۇرگەندىكتەرىن تولىق ايىرا المايتىن. پەلارعا: مەنىمەن بىزدىڭ اكەمىز سەندەر. مەنىڭ دىڭ ۇستەمدىكتەرىڭ كۇشەيسە بىزدىكى تۇرمىسىمىز وڭالادى دەيتىن.

بىرتىن كەلە از - مۇزداپ انىڭ مەنىسى كورىنە باستادى، وقۋدا كىرە باستادى، ٴبىراق تەرىس ۇعىنىلدى. جاۋلارىن قالاي جەڭۋ، تاپ جاعىنان قاپارسىز، ٴبىر مەملەكەتتىڭ تۇگەلى مەن ۇستان كورەمەۋ ۇعىنىلدى. گازەت، جورنالدامى ەشكى. نەسقى قابارلاردان ماگىرازا قىسىق جول مەن تەرىس جۇمىسپە ٴنادان، تارتىپسىز، بۇزاقى، ماقسۇز قىلىپ ۇيرەتتى. بۇلاردان جەكسۇرىن ادام بولمادى. قايتا بارىندا بۇلاردان جۇرت قالتىراپ تۇردى.

جۇرتتىڭ كوزىندە سودان نالىعىن سوگىپ، وسى كۇنى، سالدات دەگەن اتتان شوشىپ جىرەردى.

بىزدىڭ وسى كۇنگى قىزىل اسكەر، جۇمىسكەر مەن قارا شارۋا ۇلدارىنان تۇرعان اسكەر. بۇل اسكەردىڭ تۇتىنعان جولى، تۇرعان پلانى، كوزدەگەن ماقسۇتى جەر جۇزىنىڭ ەڭبەككەرلەرىن ۇلىقتان قۇتقارۋ. ەگەس ۇكىمەتىن، كامۇنىس پارتياسىن ساقتاۋ. شالارىنان كەلگەنشە قالىقتىڭ شارۋاشىلىق جاعىندا جاردەم بەرۋ. ەگەس ۇكىمەتىنە بەيلەتۋرلارعا قارسى جاۋ بولاتىن بولسا، قارسۋلارى ۇلدارىندا، ۇلتتى ەكەنشەرى مەن دۇشپاننىڭ كوزىن جويىپ، ورىندارىنا پاڭا شابۋ.

بۇل قىزىل اسكەر ۇستىنعان جولدارىندا سەتى. كامۇنىس پارتياسىنىڭ جولى مەن تاربيالانىپ، تارتىپتى، تاربيەلى، ۇيانقى، ساناتى. بۇزاقىلىق، جولسىز ٴىس بولاردىڭ ارالارىندا بولمايدى. قانداي دارەجەدەگى مەكتەپتەردەن بىراسادا وقىعا ەمەك اشىق. مەكتەپتەردە جامىز سوعىس ٴبىلىمى عانا وقىلمايدى جالپى ٴبىلىم، تۇرمىستىڭ ٴتۇرلى جولدارى وقىلادى. ساياسات بارىسى مەن تانىستىرادى. ۇيرەنۋشىلەرى ۇزدەرى ەگىلدى جۇمىسكەر، قارا شارۋا ۇلدارى، ويەنى جاعىنا كەلسەك، ۇيرەنمەي ۇرىپ - سوعىپ زەكىپ ۇيرەتپەيدى، اقىلمەن مىنا قورقىپ وقىتادى. ادامشىلىق، ارلىلىق، ساناتلىق بارىندە كوڭىلى. ۇيرەنۋشى مەن ۇيرەنۋشىنىڭ دارەجەسى بىردەي. قورلىق، اكىمدىك جوق. قىزىل اسكەر شاما كەلگەنشە كورگەندى بولىپ، ول مەن تەمىر بىلانىسىپ، ەلگە شىققان ۇاقىتتارىندا جىبەلسىنلەر جاساپ، ەگەس قورلىسى، پارتيا جولى، شارۋاشىلىق تۇرمىستار جاعىنان قالىققا تۇسىندىرىپ بەرىپ، باسشىلىق كورسەتەدى. قالىقتى ۇكىمەتكە، پارتياعا تارتادى.

قىزىل اسكەر ۇكىمەتتىڭ قاي ملەلەسىنە بولسادا قاتىسىپ شەشىسە الادى. ەگەس قورلىسىنا سايلانا الادى. گازەت، جورنالداردى ۇزبەي وقىپ، كۇنبە - كۇنگى قالىمەن تانىسىپ، سايامى ەسكە ٴتۇسىپ قالادى. بۇرىنعىداي كوشتىمە سالدات ەمەس، ۇكىمەتتىڭ ٴوز كوزى، ٴوز كوزەتشىسى بولادى.

جۇمارىنداعى ايتىلعانداردى سالىستىرىپ قاراساق بۇرىنعى سالداتپەن قازىرگى قىزىل اسكەردىڭ ايىرماسى، قانداي ەكەنى ورىندى ٴوزى كورىپ تۇرعان نارسە. ٴبىز - قىزىل اسكەر، جۇمىسكەر، دىيقانشى قارا شارۋا ۇلدارى، بىزدىڭ دۇشپانىمىز دۇنيە بايلارى. ٴبىزدىڭ كوزدەگەن ماقسۇتىمىز دۇنيە ەڭبەكشىلەرىنىڭ ماقسۇتى.

ۋالي ۇلى.

وقۋ - ٴبىلىم مايدانىندا.

اقتوبە گۇبەرنەسىندە قالىق اعارتۋ جۇمىسى.

اقتوبە گۇبەرنەسىندە قالىق اعارتۋ جۇمىسى وتە ناشار. بۇلاي بولۋعا سەبەپ تولىپ جاتىر.

ٴبىرىنشى سەبەپ: گۇبەرنەنىڭ قالىق اعارتۋ ٴبولىمى باسقارۋشىسى تۇراقتاي كەلدى، اي سايىن باسقارۋشى ۇزگەرىپ دە تۇرادى. پالەنىڭ قارا باسى وسى.

قالىق اعارتۋ ٴبولىمى باسىندا كوبىنشە نازاتتىڭ تۇرمىسىن بىلمەيتىن ادامدار وتىرادى.

وسىنىڭ كەسىرىنەن كوپ وقىتۋشىلار، تامىزداق ايلارىن تەز الا الماي اۋرە بولىپ كەلدى. مامىلىق - قوبدا بولىسى 5 ٴنشى اۋىلى مەن بولىسى 2 ٴنشى اۋىل، ماقاتوبان بولىسى 3 ٴنشى اۋىل مەكتەپتەرى، دايار تۇرعان وقىتۋشىلارىن تاعايىنداتا الماي ٴبىر نەشە كۇن، كەي بىرەۋلەرى ٴبىر نەشە جەتى سەرگەلدەڭ بولىپ جۇرگەنىن كوردىم.

وسىلاردىڭ ايىمىن قوسقاندا از ەمەس. كەي مۇعالىمدەردىڭ قولىنا ەسپاتتاما قاعازىن بەرىپ جىبەرىپ 2 - 3 اي وتكەن سوڭ جىبەرىلگەن وتىپدىڭ، دەپ ەگىلە الى بىرەۋى دە قويادى.

قارا تورعاي بولىسى 2 ٴنشى اۋىل، اقتوبە بولىسى 4 ٴنشى اۋىل، الىمبەت بولىسى 8 ٴنشى اۋىل وقىتۋشىلارى تاميسىن - تامىلار ... ماي كۇيگە ۇشىرادى.

قازاق مەكتەپتەرىنە قازاقشا وقىتۋلار جىبەرىلمەيدى، باسقارۋشىلار ايماعىن وزگەرتىپ مەكتەپ پىراگىرامماسى وزگەرگەن جوق. بايامى پىراگىرام، بايامى ٴادىس.

24 ٴنشى جىلدىڭ جارى ورتاسىنان مەكتەپ اشىۋعا نىزدەنگەن ماليەسىمىلار (قازاقشا) جيىلاتىلا كەلىپ 19 ٴنشى دەكابىردە قارالىپ وتىر.

گۇبەرنەلىك قالىق اعارتۋ بولىمىندە مەكتەپ كىتاپتار مەكتەپكە ۇيىزدەرگە جىبەرىلمەيدى. 24 - جىلدىڭ 3 ٴنشى وكتابىرىندە ٴبولىنىپ قويعان كىتاپتار، 15 ٴنشى نويابىردە بوشتاعا ارەڭ سالىندى، ول كىتاپتار تالاي كۇن دە بارىپ، ناشار ۇلەستىرىلمەك. 20 ٴنشى جىلدان بەرى قازاق مەكتەپتەرىنە وقۋلىقشىلار جىبەرىلمەيدى.

اقتوبە ۇيەزىنە بىيىل عانا ەكى رەت وقۋلىقشى شىقتى. (ورىس مەكتەپتەرىنە الاۋعا 5 رەت شىقتى).

قازاق مەكتەپتەرىندە مەكتەپ ەگەسى مەكتەپ كومەكشى كاميتەتى، وقۋشىلار كاميتەتى دەگەندەردىڭ اتىدا جوق. جالعىز - جارىم بار بولسا دۇرىس ٴىسى اتقارىلماي تابا الماي...

مەكتەپ ۇيلەرىنە كەلسەك - ۇيەزدە مەكتەپكە ارنالىپ سالىنعان ٴۇي جوق دەرلىك. ٴبارىندە شارۋانىڭ ۇيلەرى. تەكسى، مەكتەپتى ماتىلىپ وتىرعان جەرلەردە مەكتەپكە ارنالعان ٴۇي بەرىلگەن.

مەكتەپتىڭ تە ەكىنىن بىلمەگەن جەرلەردە، مەكتەپ ٴۇيى قوراسى مەن بىردەي. ول ىشىندە ساقتالىپ جاتقان مەكتەپ بولسا، ولارعا از بولسادا قولىنىڭ ٴۇشىن بەرۋدىڭ ورنىنا، ەگەس ورنىنا قالىق اعارتۋ بولىمىندە سۇرالىپ بەرىلگەن مەكتەپ جىپلارلارى، ەسەپتەلەرى جوعالىپ جاتىر.

الىمبەت بولىسىنداعى الىمبەت مەكتەبى، سباقتى ەن ىشىندەگى بارلى-جوقتى مەكتەپتەردە وقىتۋشىلاردىڭ كوبى باي مەن ورتا داۋلەتتى كىسىلەردىڭ بالالارى، جەر شالاي، جالىپ وقۋعا قارجى جوقتىعىنان كەدەي بالالارى ەنبەي از وقيدى. وقۋشى تەز جوقتىڭ قادى. اۋىل مەكتەپتەرىندە پارتا، سكامىيە قارا تاقتاي سەكىلدىلار جوق، قاعاز قارىنداش، كىتاپتار كەم. وقىتۋ قاتە ساۋاتسىزدىقتى جويياتىن مەكتەپتەردە از بولعانىنىڭ تىولايلى تارتىپكە سالىنباعاندىقتان پايداسى تاسقا جوق دەپ ايتارلىق.

مۇنىڭ بارىن جەتكىزىپ وتىراتىن گۇبەرنەلىك قالىق اعارتۋ ٴبولىمى بولسا ونەڭ بىتىرەتۇنى بالەن ساۋاتسىزدىقتى جويياتىن مەكتەپ بار دەگەنەن بىلعا تۇلك ٴتىر جاردەم، نە باسشىلىعى جوق.

بۇل كۇنگە دەيىن كىتاپ مەكتەپتەرگە دۇرىس ۇلەستىرىلمەگەن. كەي مەكتەپتەردە 50 - 60 وقۋ قۇرالى تەككە جاتسا، كەي مەكتەپتە وقىرۋعا الىپسىز وقۋ قۇرالى تاپپاي وتىر. كەي اۋىلدا مەدى وقۋ قاما مەن پايدالانىلاتىن باسشى بولسا وسىناي ورىندا ادەبيەت جوق، تەككە جاتقان اۋىلدارعا ۇلەستىرىلىپ قويىلسىن. ساۋاتسىزدىقتى جويياتىن مەكتەپتەردىڭ كوبى دە وسى سەكىلدى. كامۇنا مەكتەپتەرىنە كوز سالساق، اقتوبە تىلاسىنداعى كامۇنا مەكتەپتى ولۋگە جاقىنداپ وتىرعان پەبرال ىشىندە عانا از - ماز وقىلا باستادى. باسقالارىن كورگەنىم جوق، مۇيسەدە ٴجايى شامالى بولسا كەرەك. وقىتۋشى: "ار جەردە مۇنى ماقتاپ جۇرگەن جىلاعان تىلعارلارى ٴجايى كەزدەمەدى.

ٴىستى قازاقشا جۇرگىزۋ جاعى گۇبەرنەلىك قالىق اعارتۋ ٴبولىمىنىڭ وكى نەگىزى، تۇسىندە كىرگەن جوق. قازاقشا جازىلعان بايانداتامالار كەلسە 8 - 4 جانىنان كەيىن باياندامالى بىرەۋشىنىڭ ۇزىنە قايىرىلادى. قازاقشا مالىمەتتەمە جازىپ قاتىناستاردىڭ قولىنا بىرەسە قاتىشى قولىنا ۇستاپ قاعازدىڭ بەتىندە ٴبىر، مالىمەتتە بىرۋشىنىڭ بەتىندە ٴبىر قاراپ اۋزىن بۇرشىتادى. نىرىپ، قايىسى بۇيرالانىرىپ ايات شەكىپ Тов. пишите на русском языке. دەپ قايتا بەردى. بۇدان ملرلعات بولماعان سوڭ ول قالىقا قاعازىن شوشىتىپ بولەمكە بارادى. в чем дело? دەيدى بولىمى.

اقشا كەرەك - دەيدى. وقىتۋشى.

— нет акша.

وتە ... قاشان بولادى؟

ب — скзал нет وقىتۋشى كوزى جاۋدىراپ شىعىپ كەتەدى. مىنە، اقتوبە گۇبەرنەسىندە قالىق اعارتۋ جۇمىسى.

جاكلدان باسىنا تاراق وتىرادى. مىندى نە بولار، كەلمىستىڭ كورەمەتتەر.

قامىق.

بالا مەن وراق.

بالا مەن وراق دەگەنىمىز، جۇمىسكەر مەن دىيقانشى قارا شارۋامەنىڭ كون كورىس قارۋلارى.

بۇل ەكەۋىنىڭ، ەگەس ۇكىمەتىنىڭ قىزىل جالاۋىنىڭ قاق ورتاسىندا ايقاسىپ تۇراتۇندارى، جۇمىسكەر تابى مەن قارا شارۋانىڭ وداقتاستىعىن كورسەتەدى.

دۇنيەنىڭ قاي بورىشىندا بولسادا بايلاردىڭ، جەر توجالارىنىڭ، پابىريكانتتىزامىت يەلەرىنىڭ قوللارىندا ەزىلىپ جىلعان كوپشىلىك وسى ەكى تاپتىڭ ادامدارى، كوبىنەسى، وزدەرىنىڭ شارۋاسى جوق، كۇن كورىسى كۇشىن ساتۋعا، ەڭبەككە بايلاندىلى، كۇن - كوزىن بەيمەك جۇمىسىنا پابىرىك، زاۋىتتىڭ مايلى كۇيەسىنە، قاراكەي جەردىڭ استىندا جارىق كورمەي، ەڭبەكتى مەن ٴوزى پايدالانا الماي كەلگەن جۇمىسكەر تابىندا.

تۇرمىسى سانالى ەمەلەپ پايلاردىڭ ٴوزى ۇيەشەگەن سەبەپ، جۇمىسكەردىڭ كەدە مالى وپاپ كەشەكى رەسمىيەگى وكتابىر توڭكەرىستىڭ كۇشتى مۇيەشى، باستاۋشىسى وسى جۇمىسكەرلەر بولاتۇن. جۇمىسكەردىڭ ارنىنان مىرەن وداقتامى قارا شارۋا تابى. قاينامى قىندى سوعىستا وسى ەكى تاپتىڭ ۇلدارى بىرگەدە.

رەسمى پاتشالىعى، بايلارى قۇزىلىپ، ەگەس ۇكىمەتى ورناعاننان كەيىن، الدى مەن ايرىقشا كوڭىل جۇمىسكەرگە قويىلىپ، بالا وراقتىڭ بىر جاعىندا (ۇستىندە) قويىلدى.

وسى كۇنى وراق بالعانىڭ بىر جاعىندا شىعارىلادى. مۇنى شىعارىپ وتىرعان وسى كۇنگى قارا شارۋا ماسەلەسى، بەتتەگى اۋىلدا قاراي بۇرا ەدۇزى. بۇدان ٴبىر مەزە جۇمىسكەر قارا شارۋانى پە كەپ ٴبىر مەزەقارا شارۋا جۇمىسكەردى جەتەكتەپ ٴجۇر ەدى دەگەن اڭىرلمايدى. ەكەۋىنىڭ وداقتاسىمى، قالىپتى ارا ماسەلەلەرى شەشىلۋلەرى اكەلىپ بىلادى.

دىيقانشى، قارا شارۋا ماسەلەسى كۇنەرىلگەنى ٴبىر تالاي ۇلكەن بولدى. دۇنيە ەڭبەكشىلەرىنىڭ، ەڭبەكشىلەر توڭكەرىسىنىڭ كۇسى لەنين 21 - جىلى: «ەگەس ۇكىمەتى قانداي اۋىرلىقتا تۇرسادا ورتا دىيقانشى قارا شارۋا ماسەلەسىن شەشىپ، ولاردى توڭكەرداسىرۋعا ايىرىقشا كوڭىل قويىۋ قازىرگى مىندەتىمىز» دەگەن.

رەسەيدىڭ ورتالىق گازەتى «پراۋدانىڭ» تالاي بەتىندە وسى ماسەلە تالاپ جاراپ كەلەدى. مۇندامى ماقسۇتى تىسقا ۇلعىپ تەرىس تۇسىنبەۋ كەرەك. ەگەس ۇكىمەتى رەسەيدە ورناتىپ وتىرعانى، ۇلى ماقسۇتقا الى جەتكەمەز جوق. جەتپەك تۇگەل ورتاسىندا بارعامىز جوق. ماقسۇت ەڭبەكشىلەر ۇستەمدىگى رەسەيدەگى ورناۋدا ەمەس، جەر جۇزىندە ەگەس ورناۋدا. ەمەر وزگە جەر ٴجۇزى پايشىل بولىپ، جالعىز رەسەيدەعانا ەگەس ۇكىمەتى بولسا، ۇزاق ٴومىر سۇرۋگە ەگەسشى ماقسۇتۇن ەگەس ورناعاۋعا بولادى دەپ ەش كىم ايتالمايدى.

توڭكەرىستىڭ بولعانىن كورىپ وتىرمىز، بەتكەن، بەتپەگەندە الدى مەن ەسكەرىۋ كەرەك. بۇل جاعىندا كەلسەك: توڭكەرىسى بولعان، بەتكەن جوق. ٴالى الدىمىزدا ۇزىن جول، قىيىن ەستىۋلەر بار. رەسەيدە ەگەس ۇكىمەتى جۇمىسكەر مەن قارا شارۋا وداقتاستىعى ارقىلى ورنىپ وتىرسا دۇنيەدە ەڭبەكشىلەرىنىڭ توڭكەرىسىندە بۇل وداقتاستىق تاسىس كەرەك. ٴتۇن سايىن بۇلاردىڭ وداقتاستىعىن كۇشەيتىپ، ٴبىرىن بىرىنە تەز باۋلاستىرىپ ەكىۋىنىڭ توڭكەرىكى ماقسۇتىن ٴبىر تۇرگە اكەلۋ كەرەك. ٴبىرىنشى ٴبىرى ايىرىلىپ دۇنيە توڭكەرىسىن اپارالمايدى. تۇزەان توڭكەرىستىڭ ماقسۇت تۇرالمايدى. كەشەكى قىدى مايداندا اۋى ۇستاسىپ، قاپاي ۇيرات قىلعان قىزىل ۇلدار وسىلاردىڭ ۇلدارى (جۇمىسكەر مەن قارا شارۋا). قارۋلى كۇشىمىز توڭكەرىس جاساۋ، ۇستەمدىڭ ورناتۋ، تارتىپقا بولاماعان نارسە ەڭبەكشىلەر ۇستەمدىگىن ورناتقاننان كەيىن، ساقتاۋ جاعىنا كەلسەك: «ۇزىن سوناي پىلگەن توڭكەرىستىڭ عانا باعاسى بار» دەيدى لەنين. توڭكەرىن ورناتىپ، ورتاڭ قولاپ الۋدا ەمەس تىس از. توڭكەرىسى جاساۋ، ۇستەمدىڭ ورناتۋ بار، ساقتاۋ بار. بىردە ورنىپ بولعان جوق. ورناتۋ، ساقتاۋ ٴبىلىم ماسەلەسى قىدار تۇر. ورناتۋ ۇستىندە، ساقتاۋ ۇستىندە جۇمىسكەر مەن دىيقانشى قارا شارۋا وداقتاستىعى كەرەك.

مۇنداقتان 8 جىلدان بەرى ازدا بولسا ارتاق الىنعان اپ كەلە جەتقان قاراشارۋا ماسەلەسىن شەشۋگە قازىردە تەز كىرىسىلىپ، وراق بالعامىڭ ۇستىندە شىعارىلىپ وتىر. شاما كەلگەنشە بىكىتىپ كەلگەندە قوعام جۇمىسىندا پارتياعا تارتىپ، شارۋاسىن تۇزەۋگە كىرىسىپ جاتىر. قارا شارۋا ماسەلەسىنىڭ كوزگە كورىنەتۇن جاعى وسى.

وسى كۇنگە دەيىن ورىنداردا ەگەستە، قوعام جۇمىسىندا پارتياعا وتە از تارتىلىپ، شارۋاشىلىق جاعىن كوتەرۋگە از جاردەمدەلىپ كەلەدى. پايدالانعانداردى ۇزلانىپ، كەم دە ەكە. نەسكەتەرىن شالا جاسىرىپ ازكىسىز پايدالاندى. بۇدان بىلاي قازىرگى قولدانىلىپ وتىرعان ساياسات اسىرى بويىنشا ازا كەڭ تارتۋعا كىرىستەدى.

قازاقتا باي، ورتا شارۋا، كەدەي، وسى ٴۇش جىك بار. جۇمىسكەر از. جۇمىسكەر مەن كەدەي جاعىن شاما كەلگەنشە قوعام جۇمىسىنا كەڭ كەدە پارتياعا تارتۋ، ەگەس ۇكىمەتى ورىنداعان بىرى بولىپ كەلە جاتىر. بۇدان بىلاي كەدەي مەن قاتار ورتا شارۋانىدا بىرگە تارتۋ نەگىزدى ٴستىڭ ٴبىرى بولۋ كەرەك.

وسى ۇاقىتقا دەيىن قازاقتىڭ بايلارىندا، ورتا شارۋاسىندا ۇلانىپ ورىن تەزىپ المالارى تولىپ جاتىر، قولىسىق جاقىدا قولىنىڭ، ەندى ولاردى ماڭىنا جۇزپاپ كەرەك دە ەن پەكىر قالدىرىپ پايدالانا جۇزىنەپ، ورتاسىن ۇيەرگە قوسىۋ كەرەك. پارتياسىز سەن دەمەي، سىكە قوسىپ، پارتيا تاربيەسىن بىرىپ، سانا تىربىيەۋ كەرەك. بۇل تۇوراي ورتالىق پارتيا كاميتەتى «25 - جىلى اۋىلداعى بولىستىق ەگەسستىڭ قاي جارتىسى (50%) پارتياسىزدان سايلانسىن» دەگەن. مۇندا تەك كورمەمىز، اربىدە قارا شارۋانى تارتۋدى كورەمىز. بۇعان تۇسىنەپ قارسى كەلىپ، تالپىنىپ ماتاق، قالاسىز بولادى.

مىنە كەي ٴبىر جولداستار، تاپ جىگى، تارتىسى دەگەن ماسەلەعا كىرىسىپ، جىكتەپەمىز دەپ بۇكتەپ الىپ جۇرگەندەرى بار. تاپىن تانىتۋ، ٴبىلگەن ايىرىۋ، نەمەنەمىز دەپ دە، باسشى مەن تانىس بولماعاندىقتان، ٴتۇسىنىستى جىبەدان تەرىس ىلاعادى. 18 - جىلدان 21 - جىلعا دەيىنگى ساياساتتى قولدانادى.

اربىدە مۇكۇزگە بولمايدى، كەلەشەكتە ٴجون مىلتىق كەرەك. تاپ ٴجىگىن، تارتىسىن ورناتۋ سىياسات، ٴبىراق ٴبىلىپ ستەۋ كەرەك. بىلمەي ستەۋشىلەر ولى ماقسۇتقا تىيانگىرىپ سالىپ، ۇكىمەتتىڭ جولىنىڭ بەزىنىترىپ الۋى دۇشپان نارسە. «تاپ ٴجىگى»، «قارا شارۋا ماسەلەسى» ونە بايلانىستى. بۇلاردى ستەۋدەن بۇرىن ٴتۇسىنىپ الۋ ٴار كىمنىڭ مىندەتى بولىپ، بىلمەسە ٴتۇسىنىۋ كەرەك. ايتپايا دالۇرىسزدان جىنىسى از. مۇندايلاردى باستان كەشىردىك.

قازىرگى قارا شارۋا ماسەلەسىنە جىتى كوز ٴبىز قاراپ، قازاق قارا شارۋاسىندا ەكەلەلى جولى مەن پايدالانۋدان قوري قالمىماز ەل مىنە بولاتۇن مىراق. بۇل جالپىعا بىردەي. قارا شارۋا مەن جۇمىسكەر وداق، بالا مەن وراق.

ماحيت.

ايەلدەر *جايىنان

تەز تەكسەرىلسە ەكەن.

اق - توبە گۋبەرناسى، ۋەزى، بولىسى، 1 نشى اۋىلدا بيماعامبەت دەگەن *ۋلىپ *بىر ۋل، *بىر قىز جەتىم قالعان، بۇل جەتىمدەر بيماعامبەت بىن *بىرگە تۋىسقان، *المىس ۋلى جيەنبەك قولىندا ەدى. جيەنبەك بيماعامبەت ولگەننەن بەرى بيماعامبەتبالاسى بولىپ *جۇر، قىز 19 دا. جيەنبەك وسى قىزدى الگى بولىس 4 نشى اۋىلدىڭ اناقى بايى ارقار بالاسىنا 10 قارا مەن *جۇز سوم اقشاعا ساتىپ وتىر. *ۋش قارانى قولداعىنا كەتكە الىپ بەرىپ، قالعان مالدارىن سول 4 نشى اۋىلدا *بىر جان دەگەندىڭ ۋيىنە ساقتاتىپ قويدى. جۇرت بەلدەمەس دەپ، قىزدى ۋزاقتان سولعا الماقشى. قىزدى ۋزاتۋى اسەسى شانا الماي بىرمەك. ەگەر دە جيەنبەك وسى قالدىڭ مالدىن بويىنا مەكەرسە. ادى سول اۋىلدا جەتىپ وتىرعان 11 - 12 قىز بار، ولاردىڭ كەلەرى دە وسى قىلماقشى. *ىس بىلەسەندەلەر ارانشار تەز تەكسەرسە ەكەن.

ورازاق ۋلى. جانباتىر ۋلى

قازاق ايەلى نە كورمەيدى.

مال شارۋاسى

كاپەراتسيە *بولىمى.

كاپەراتسيە *جايى.

شارۋاشىلىق *بولىمى.

جەتى - سۋ گۋبەرناسىنىڭ ساۋداسى.

جەتى - سۋ گۋبەرناسىنىڭ بايلىقتارى.

تارازى تەڭ باسسا ەكەن.

جاڭگىڭ شەشەسى!

جارنتومىرىم

سول سەبەبى كەن بايلىقتارىندا سول. *ۋ جەرلەردەن الىن، كومىر، مەتالدى قىمباتتى زاتتار شىعارىلادى.

ەرتەدە شەبەلى كوكپەتتى، تەمىرلى، سەس سەۋزەك بولاتتارى بار.

ەكسەۋىل قورى 130 ميليون بۇت شاماسىنداي، جەتى سۋ گۋبەرنەسىنە وزىمەن، بولاتتاردىڭ سەبى جوق.

*ىراق مالعا بەنتى دالالاردان اۋلاق بولعاندىقتان جەتى - سۋدىڭ جارالىس بايلىقتارى *جوندى پايدالانىلماي كەلەدى.

جەتى - سۋ تەمىر جولى سالىنعاننان كەيىن بۇل بايلىقتاردى پايدالانۋ *ىسى جەڭىلدەنەكشى.

جەتى - سۋ ەلىنىڭ باس كەسىبى مال *وسىرۋ. مال ۋلكەن بايلىعىدا مال. 1914 جىلى گۋبەرنەدەن شەتكە 84 ميليون سومدىق مال شىعارىلدى.

ەل جايىنان.

قاستىعىما، تۇسىنبەگەنىمە؟

(جەمپىيى)

[illegible]

سارى تىشقان اۋلاۋ.

(شالقاردان)

[illegible]

قابارسىز كەتتى.

(بوكەيدەن)

[illegible]

ورى تىيىلمايدى.

(كوكشە تاۋ ۋيەزى)

[illegible]

نە دەگەن جوگەنسىزدىك.

(تۇركىستان ۋيەزى)

[illegible]

جالعان ءسوز.

(ماۋاب قات)

[illegible]

گازەت-جورنال باسقارمالارىنا قات.

(بوكەيدەن)

285 نشى ساني كەلەمي قالىۋلي. جوعارعى ايتىلعان ءارنەدىڭ كەلەمي نالىڭ سەبەبى نە ەكەن؟

[illegible]

كەتەردى گازەت باسقارمالارى جوبەۋعا قام قىلسا ەكەن.

ءمعالى ۋلى نەتلى.

ادرەس:

Таловка Киргизская Бук
Через уполномочен „Гоно“ губ.
Читальня при мектебе„ Карамыя„ Бостандыкской вол.

«ەڭبەكشى قازاق»تى تاراتىۋ

سىر دارىيانىڭ گۋبەرنەلىك اتكومى 25-جىلى مارتتىڭ 21-كۇنى بولعان ماجىلىسىندە، گۋب اتكومىنىڭ تارالعانى بولسىندا [illegible] قازاق بولىسى حولاردىڭ پايدالانىۋىنا جەتكىلىكتى تالاپ «ەڭبەكشى قازاق»تى الدىرۋعا ءۋزىنىڭ قول استىنداعى بولىمدەرىن [illegible] تالاپ قىلۋ شەشىلگەن.

شىعارۋشى سادۋاقاس ۋلى ىسماعىل.
باستىرۋشى قازاقستان اتقارۋشى كامىتەتى

Редактор С. Садвакасов.
Издатель КЦИК.

Краевая Киргизская тип. Киргосиздата Оренбург, Караван-Сарай.
Киргкрайлит № 291 Тираж 5175

پاۋلادار دۋالىنىڭ تۇز ساۋداسى ويىمىنىڭ قورىتىندى بالانسى.

1924 جىل، 1 وكتابىرگە دەيىن

اكتىيب

قانداي قارجىلار.	سوما: دەربەسى		سوما: جالپى	
1. ءجۇرىپ تۇرعان كەسىپتەردىڭ مۇلكى				
ا) ءۇيلەر، سارايلار	14687	—		
ب) تورات قويىسى	1065	—		
ۋ) باسقا جابدىقتار	16950	53		
گ) كولىك مال	50	—	32752	53
2. جۇرمەي تۇرعان كەسىپتەردىڭ مۇلكى				
ا) ءۇيلەر، سارايلار	14041	—		
ب) ماشينا ۇيلەرى	3000	—		
ۋ) جابدىق	19719	35		
گ) باسقا تۇراقتى قۇرالدار	7819	53	44579	88
4. ءتۇرلى زاتتار			13744	97
5. جارى تاۋارلار				
جادىرالاتقان	100184	$92\frac{1}{2}$		
جادىرالانبايتىن	37346	30	137531	$22\frac{1}{2}$
6. تاۋارلار				
ا) سكلادتاعى تۇز	41318	$11\frac{1}{2}$		
ب) كەمسيەدەگى تاۋارلار	29183	13	70501	$24\frac{1}{2}$
7. اقشا قارجىلار				
1. قولداعى قارجىلار	17	48		
2. تەمىيانتى قاعازدار				
مەملەكەت قاعازدارى	1225	—		
ب) بانكتەر، اكسيپەلەر	89865	73	91008	21
8. ەسەبتى سومالار			3547	36
III. قارىزدارلار				
ا) ۋيەزدار	—	—		
ب) ەسەب قىلۋ بويىنشا	13815	76		
ۋ) قىزمەتكەرلەر	686	76		
گ) داۋلى بورىشتار	1082	80		
باسقا قارىزدارلار	4649	33	20434	65
10. الىنۋعا تيىستى				
الىناتىن بەكسىلدەر	—	—	2010	—
13 ناتيجەلەر.				
1923-24 جىلدىڭ زيانى	1089	08		
1923/24 جىلدىڭ	50922	17	51961	25
بالانس	—	—	468201	32

پاسسيب

قانداي قارجىلار.	سوما: دەربەسى		سوما: جالپى	
1. ۋستاپ سوما				
ا) تۇپكى سوما	77332	41		
ب) ابوروت سوما	126503	73	203836	19
5 قارىزدار.				
ۇزاق مەرزىمدى قارىزدار	—	—	168374	60
6. بەرىلگەن بەكسىلدەر	—	—	2191	—
7. قارىزدارلار.				
ا) قىزمەتكەرلەر	7857	96		
ب) شارۋا كەڭەسى ەسەبى مەن	55771	12		
ۋ) باسقا قارىزدارلار	25498	86		
گ) اكسيز بورىشتارى	4625	05		
د) سوتسترااتان	175	49		
ە) ارنەب كەلەتىن شىعىندار	71	05	93799	53
بالانسى			468201	32

بالانسقا كەرەدى:

بەر: كولىنىڭ حي 100 تاباقتىق جالاۋ	45-2714
كەن: كولدەردەگى تۇز	64-114·528
	9-117·243

بۇل بالانستى قازاقستاننىڭ ەل شارۋاسى كەڭەسى قاسىنداعى كەمسيە قاراپ 1925 جىل مارتتىڭ 20 سىندا بەكىتتى. پىروتاكول № 6. باسپا ءسوز بەتىنە جاريالاۋعا ۇقسات ەتىلدى.

51,991 سوم 25 تيىن زيان ورنالىق شارۋا كەڭەسىنىڭ ابوروت سوما قورىنىڭ ەسەبىنەن جابىلادى.

كەمسيە اعاسى، شارۋا كەڭەسىنىڭ پرەزيديۋم مۇشەسى [illegible]

كەمسيە مۇشەسى، اقشا كەمسەرياتىنىڭ ءماملەكەت [illegible]

شارۋا كەڭەسىنىڭ بەس بولىمىنىڭ [illegible]